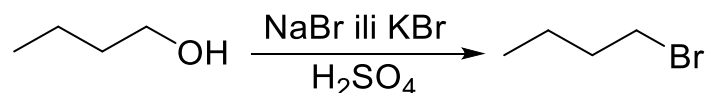

Organska hemija 2 – PREPARATI

I preparat:

1. n-Butil-bromid

Prevođenje primarnog alkohola u alkil-halogenid pomoću mineralne kiseline

<i>Supstanca</i>	<i>m (g)</i>	<i>V (mL)</i>	<i>mol</i>	<i>eq</i>	<i>ρ</i>
<i>NaBr</i>	40,5		0,4	1,2	
<i>H₂O</i>		45			
<i>n-Butanol</i>	24,3	30	0,33	1	
<i>cc H₂SO₄</i>		34,5			

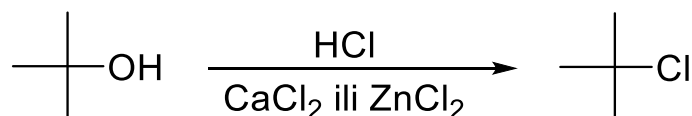
U balon od 250 mL, odmeri se 40,5 g (0,4 mol; 1,2 ekv) natrijum-bromida (ili ekvivalentna količina kalijum-bromida), 45 mL vode i 24,3 g (30 mL; 0,33 mol) n-butanola. Smesa se ohladi u ledenom kupatilu i uz mešanje se pažljivo doda 34,5 mL koncentrovane sumporne kiseline.* Ledeno kupatilo se zameni uljanim kupatilom, na balon se montira povratni kondenzator i smesa se zagreva da blago ključa 2 h, pri čemu se izdvaja uljasti sloj proizvoda. Reakciona smesa se ohladi, prenese u levak za odvajanje i gornji organski sloj se odvoji. Organski sloj se ispira jednakim zapreminama konc. hlorovodonične kiseline, 5% vodenim rastvorom natrijum-bikarbonata i na kraju vodom (voditi računa da je prilikom ovog ispiranja organski sloj donji sloj). Sirovi n-butil-bromid se osuši iznad anh. natrijum-sulfata, a zatim prečisti destilacijom na atmosferskom pritisku. Dobija se 36 g (80%) n-butil-bromida, u obliku bezbojne tečnosti (t.k. 103 °C).

* Postupak mešanja reagenasa i zagrevanje reakcione smese se izvode u digestoru.

Referenca: A. I. Vogel, A. R. Tatchell, B. S. Furnis, A. J. Hannaford, P. W. G. Smith: Vogel's Textbook of Practical Organic Chemistry (5. izdanje), Prentice Hall, 1996, str. 561

2. t-Butil-hlorid

Dobijanje alkil-halogenida iz terciarnog alkohola, reakcijom sa mineralnom kiselinom

<i>Supstanca</i>	<i>m (g)</i>	<i>V (mL)</i>	<i>mol</i>	<i>eq</i>
<i>t-Butanol</i>	25	32	0,34	
<i>cc HCl</i>		85		

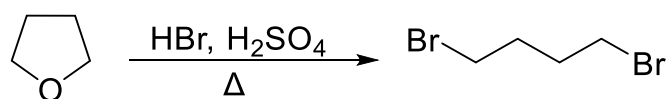
U levku za odvajanje pomeša se 25 g (32 mL; 0,34 mol) t-butanola i 85 mL konc. hlorovodonične kiseline i smesa se mućka tokom 30 min. * Reakciona smesa se ostavi da se slojevi razdvoje, donji sloj se odvoji i odbaci, a gornji, organski sloj se ispira 5% vodenim rastvorom natrijum-karbonata (20 mL) i vodom (20 mL). Sirovi t-butil-hlorid se suši iznad anh. kalcijum-hlorida, procidi i prečišćava destilacijom na atmosferskom pritisku. Dobija se 28 g (90%) t-butil-hlorida, u obliku bezbojne tečnosti (t.k. 49-51 °C).

* U cilju povišenja koncentracije hloridnih jona, može se dodati i 10 g kalcijum-hlorida ili cink-hlorida, čime se ostvaruje nešto viši prinos reakcije.

Referenca: A. I. Vogel, A. R. Tatchell, B. S. Furnis, A. J. Hannaford, P. W. G. Smith: Vogel's Textbook of Practical Organic Chemistry (5. izdanje), Prentice Hall, 1996, str. 556

3. 1,4-Dibrombutan

Otvaranje tetrahidrofuranskog prstena pomoću mineralne kiseline

<i>Supstanca</i>	<i>m (g)</i>	<i>V (mL)</i>	<i>mol</i>	<i>eq</i>
48% HBr	125	85		
cc H ₂ SO ₄	37,5	20,5		
THF	9		0,125	
H ₂ O		100		
10% Na ₂ CO ₃		20		

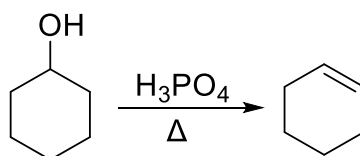
U balon od 250 mL, opremljen povratnim kondenzatorom, odmeri se 125 g (85 mL) 48% bromovodonične kiseline i 37,5 g (20,5 ml) konc. sumporne kiseline. * U balon se zatim pažljivo doda 9,0 g (10,2 ml; 0,125 mol) tetrahidrofurana i reakciona smesa se zagreva 45 minuta na 60 °C (temperatura uljanog kupatila), a zatim još 2h na 110 °C. Sadržaj balona se prenese u levak za odvajanje i raspodeli između dietil-etra (100 ml) i vode (100 ml). Gornji, organski, sloj se odvoji, ispire vodom, 10% vodenim rastvorom natrijum-karbonata, vodom i suši iznad anh. natrijum-sulfata. Sušilo se ukloni ceđenjem i etar se upari pomoću vakuum-uparicača. Sirovi proizvod se zatim prečišćava destilacijom pod sniženim pritiskom, čime se dobija 20 g (74%) 1,4-dibrombutana, u obliku bezbojne tečnosti (t.k. 83-84 °C/12 mmHg).

* Postupak mešanja reagenasa i zagrevanje reakcione smese se izvode u digestoru.

Referenca: A. I. Vogel, A. R. Tatchell, B. S. Furnis, A. J. Hannaford, P. W. G. Smith: Vogel's Textbook of Practical Organic Chemistry (5. izdanje), Prentice Hall, 1996, str. 563

4. Cikloheksen

Dobijanje alkena dehidratacijom sekundarnog alkohola pomoću mineralne kiseline

<i>Supstanca</i>	<i>m (g)</i>	<i>V (mL)</i>	<i>mol</i>	<i>eq</i>
<i>Cikloheksanol</i>	33	34,8	0,33	
<i>85% H₃PO₄</i>	17	10		

U balon od 100 mL odmeri se 33 g (34,8 mL; 0,33 mol) cikloheksanola i 17 g (10 mL) 85% fosforne kiseline. Na balon se montira mala aparatura za destilaciju na atmosferskom pritisku i smesa u balonu se zagreva u uljanom kupatilu, pri čemu se temperatura ulja održava na 160-180 °C. Smesa cikloheksena i vode destiluje se na oko 90 °C, kao mutna emulzija. Nakon završene destilacije, destilat se prenese u levak za odvajanje i odvoji se gornji, organski sloj. Organski sloj se suši iznad anh. kalcijum-hlorida i procedi. Sirov proizvod se prečisti destilacijom na atmosferskom pritisku, nakon čega se dobija 22 g (81%) cikloheksena, u obliku bezbojne tečnosti karakterističnog mirisa (t.k. 83 °C).

Referenca: L. F. Tietze, Th. Eicher: Reactions and Syntheses in the Organic Chemistry Laboratory, University Science Books, 1989, str. 125